

Mats Gustafsson
Utvecklingsenheten
Näringslivskontoret
0690 250 251
mats.gustafsson@ange.se

Kommunstyrelsen, Ånge kommun

En klagörande beskrivning av Näringslivskontorets arbete i anslutning till etablering av energiproduktion av vind i Ånge kommun

På KS sammanträde den 2 februari 2021 presenterade Näringslivskontoret ramarna för den nyligen uppstartade förstudien där vi kommer fokusera på vindkraft och näringslivsutveckling. I samband med den efterföljande frågestunden ställdes frågor omkring vad Näringslivskontoret gör och hur arbetet bedrivs i anslutning till etableringen av Björnberget och Klevberget. Intresset rörde sig främst omkring arbetet med att främja affärsmöjligheterna för lokala företag i anslutning till de stora investeringar som görs. Mot bakgrund av detta finns det anledning att klargöra hur vi tolkar det uppdrag politiken gett oss och redogöra för det arbete som bedrivs.

Näringslivskontorets huvuduppdrag handlar om att skapa förutsättningar för tillväxt. Hur väl vi lyckas med det mäts i antalet företagsbesök vi gör samt hur företagen som svarar på Svenskt Näringslivs enkät bedömer företagsklimatet i kommunen, hur bra kommunen är på att hantera ärenden som rör företagen, hur attraktiv kommunen upplevs vara, och så vidare. Utöver detta har Näringslivskontoret bland annat i uppdrag att samordna alla vindkraftsärenden som kommer in till kommunen.

Att just Näringslivskontoret är "vindkraftssamordnande" innebär att vi har möjlighet att arbeta med att skapa förutsättningar för tillväxt, även i anslutning till den vindkraftsutbyggnad som pågår just nu. Det är mycket viktigt med anledning av de möjligheter som följer av den totala investeringsvolym (cirka tio miljarder kronor) som pumpas in i vår kommun just nu. Vad man än anser om etableringarna är det fråga om stora värden, vi är därför måna om uppdraget.

Vindkraftssamordning

Tanken bakom uppdraget Vindkraftssamordning är att alla frågor och ärenden som rör vindkraft landar hos Näringslivskontoret eller är kända hos oss. Kortfattat innebär vindkraftssamordningen följande:

- Svara på medborgares frågor om vindkraft och vindkraftsutbyggnaden som vanligtvis kommer via funktionsadressen ange@ange.se.

- Vi finns tillgängliga för att gräva fram svar till tjänstepersoner och politiker som stöter på frågeställningar om vindkraft eller har funderingar kring hur vi arbetar med vindkraftsärenden. Dygnet runt, faktiskt. Det nyttjas dock inte i någon större utsträckning.
- Utgöra ”vägen in” för vindkraftsbranschen som planerar eller bedriver verksamhet i- eller i närheten av Ånge kommun.

Historiskt sett, och i många andra kommuner, är det kommunstyrelsen, eller ibland till och med enskilda politiker, som får axla den rollen. Eftersom kommunfullmäktige har till uppgift att lägga sitt ”veto” i varje fråga om tillstånd för uppförande av större vindkraftsparker (eller betydande ändring av tillstånd), är det viktigt att övriga frågor som rör en eventuell etablering skiljs från den politiska organisationen för att undvika anklagelser om otillbörlig påverkan i beslutsprocessen.

- Tillståndsprocess och erbjudande om process för tidigt besked, s.k. förhandsbesked.

Lösningen med den kommunala ”vetorätten” som uppstod när bygglovskravet togs bort är problematisk ur flera perspektiv (tidigare dubbelprövades vindkraften genom bygglovsansökan hos kommunen och miljöprövning av miljöprövningsdelegationen hos Länsstyrelsen). För vindkraftsprojektörerna handlar det om kostsamma planeringsprocesser till ingen nytta när kommunerna ”säger nej” i ett sent skede. För kommunpolitiker är det lätt att känna ett stort ansvar för sin röstning i frågan om tillstyrkan av tillstånd för vindkraft, eftersom de stora anläggningarna påverkar många människor, livsmiljön, naturen och kommunens framtida strategiska utvecklingsmöjligheter. Långvarig brist på resurser till fysisk planering och stöd för politikerna innebär för många kommunpolitiker att man närmast känner ett krav på sig att vara minst miljösak-kunniga, och besitta samma kompetens som tjänstepersonerna i miljöprövningsdelegationen. Ur ett nationellt perspektiv beskrivs ofta den kommunala vetorätten som ett av de största hindren för att nå energi- och klimatmålen. Därför är det viktigt att aktivt vårda, bevaka och försöka utveckla tillståndsprocessen. Här har vi bland annat tagit fram ett erbjudande om en strukturerad process för att vindkraftsprojektörerna ska kunna erhålla förhandsbesked från den politiska organisationen i ett tidigt skede av planeringsprocessen. Vidare bevakar vi vad som försiggår på nationell nivå i lag, förordning och myndighetsutövning som påverkar oss lokalt. Det är viktigt att eventuella förändringar i lagstiftning och myndighetsutövning som påverkar kommunens förutsättningar att bestämma över mark- och vattenanvändningen sker i samråd med Ånge kommun, vilket inte varit någon självklarhet hittills.

- Kontakt med projektörer

En första kontakt med en ny vindkraftsprojektör berör oftast frågan om vi känner till att någon annan redan planerar någon särskild markanvändning för ett intressant område för vindkraft. Det ger oss en möjlighet att i samband med det förklara för vindkraftsprojektörerna hur Ånge kommun arbetar med vindkraftsärenden, samt vilka vägar det finns att gå för att bygga vindkraft hos oss. Om projektören är intresserad av att få ett förhandsbesked från den politiska organisationen redogör vi för hur den processen är tänkt att gå till samt vad som krävs av det sökande bolaget. Om de väljer att begära

förhandsbesked skickas en formell förfrågan till naringsliv@ange.se och diarieförs och blir offentlig därefter. Om man inte väljer att begära ett förhandsbesked deltar vi i samråd och bidrar med de erfarenheter och den kompetens vi kan i anslutning till frågor som lyfts med oss. Vi förhåller oss strikt neutrala i frågan om tillstyrkan och hänvisar till förhandsbeskedsprocessen.

- Branschkontakter

Utöver att vara ”vägen in” söker Ånge kommun upprätta och ha en nära dialog med alla vindkraftsprojektörer vi kan komma i kontakt med, bland annat för att vi ska kunna vara förberedda på- och ha insikt i vad som planeras och för att vi ska kunna säkerställa att vårt valda arbetssätt blir naturligt implementerat.

- Etableringar och utveckling

Att stötta etablering av nya näringsverksamheter ingår i Näringslivskontorets ordinarie verksamhet. Näringslivskontoret är aldrig rådgivande utan vi förhåller oss neutrala och strävar alltid efter att hantera ärenden med hög professionalism, precis som alla andra tjänstepersoner i Ånge kommun. Till vår hjälp har vi ett nätverk av organisationer som erbjuder rådgivning till företag.

- Intern samordning och kompetensuppbyggnad

Ånge kommuns vindkraftsteam är sammansatt av en rad olika kompetenser. Beroende på vilket ärende som ska hanteras kopplas bästa möjliga kompetenser in. I dagsläget ingår totalt 11 tjänstepersoner från näringslivskontoret, bygg- och miljökontoret, kommunkansliet, tekniska förvaltningen, hållbarhetsstrateg och samhällsplanerare.

- Kommunikation

Näringslivskontoret driver och stöttar frågor och projekt som på ett eller annat sätt kan bidra till förbättrad hantering av vindkraftsärenden. Bland annat har vi tagit fram och utvecklar löpande sidan www.ange.se/vindkraft för att tillhandahålla oberoende och tillförlitlig information om vindkraft, vindkraftsutvecklingen och hanteringen av vindkraftsärenden. Vi är närvarande i sociala medier (facebook) och vårt periodiska nyhetsbrev går ut till närmare 650 prenumeranter. Vår kommunikation ska vara faktabaserad, neutral, inkluderande och icke diskriminerande.

- Samhällsplanering

Vi deltar i arbetet med att strategiskt och långsiktigt utveckla en fysisk planering med hög medborgardeltagande. Vi deltar aktivt i arbetet med att ta fram den nya översiktsplanen.

- Proaktivitet och hög ambition

Vi strävar mot att Ånge kommun ska vara förebild för hur en mindre glesbygdskommun med knappa resurser kan arbeta med vindkraft, och har fått beröm från så väl vindkraftsbranschen som andra regionala och nationella myndigheter, aktörer och organisationer. och organ.

Skapa förutsättningar för tillväxt i anslutning till beslutad och lagakraftvunnen vindkraftsutbyggnad

Då det saknas nationella riktlinjer som säkerställer en skälig ersättningsnivå till de privatpersoner, företag och kommuner där vindkraften gör intrång är det särskilt komplext och svårt att skapa förutsättningar för tillväxt i anslutning till beslutad och lagakraftvunnen vindkraftsutbyggnad. Det är lämnat helt i privata aktörers goda vilja att bidra till en utveckling av samhället där verksamheten planeras och bedrivs.

Vi ser att fler och fler intressenter omkring vindkraftsbolagen (till exempel investerare och kommuner) ställer högre krav på social hållbarhet, vilket skapar ett tydligt incitament att aktivt arbeta för att öka lokal värdebehållning av vindkraftsetableringarna. Näringslivskontoret arbetar aktivt för att informera vindkraftsbolagen om vilken betydelse social hållbarhet har och hur viktig frågan är för Ånge kommun, för att på så sätt stötta projektörerna i deras hållbarhetsarbete.

Arbetet för att öka lokal värdebehållning kräver upparbetade och bibehållna goda relationer med vindkraftsbolagen och relaterade entreprenörer och organisationer. Ånge kommun är en samarbetspartner när det kommer till att öka lokal värdebehållning i anslutning till beslutad och lagakraftvunnen vindkraftsutbyggnad.

Tyvärr är samarbete med kommunen inte en självklarhet inom vindkraftsbranschen generellt, utan något som vi ständigt behöver påvisa och hävda. I regel blir vi beskyllda för att bara skapa problem och motarbeta de nationella energi- och klimatmålen, medan vi ser på det ur rakt motsatt perspektiv; att vi är en viktig aktör som ständigt bidrar till uppfyllandet och verkställandet av nationella strategier och målsättningar.

Genom egna erfarenheter och erfarenhetsutbyten med andra kommuner upplever vi dessutom att inställningen och samarbetsviljan hos vindkraftsbolagen förändras när ett tillstånd för att bygga vindkraft erhållits.

Därför vill vi understryka att möjligheterna att arbeta för ökad lokal värdebehållning från vindkraftsetableringar i hög grad är avhängigt att den kommunala vetorätten inte begränsas eller förändras, utan snarare går i riktningen att kommunerna får större inflytande över hur exploatering bedrivs i kommunen. Den uppfattningen driver vi i alla forum vi kan.

Öka lokal värdebehållning

I dag kan näringslivskontorets arbete för att öka den lokala värdebehållningen sammanfattas i fem olika steg:

- **Lokalt engagemang**

Av de cirka tio miljarder som investeras i vindkraftsutbyggnaden i Ånge kommun just nu, skulle en väsentlig andel (om inte miljarder, åtminstone hundratals miljoner) kunna utgöra en rejäl kapitalförstärkning för lokala företagare. Även ideell sektor och privatpersoner har goda möjligheter att tjäna pengar på utvecklingen. Det sker dock inte automatiskt. Det kräver vilja och engagemang, kunskap och strategisk planering, och kanske även nya former av samarbeten mellan företagare som tillsammans kan skapa attraktiva erbjudanden till vindkraftsprojekten. En företagare kanske behöver

skruva på sin affärsidé under en period, våga investera och ta fram attraktiva och konkurrenskraftiga erbjudanden, för att inte tala om att man kan behöva våga förhandla med ”stora drakar” och svara på anbudsförfrågningar. Näringslivskontoret arbetar för att stimulera lokalt engagemang och koppla ihop lokal arbetskraft med vindkraftsprojekten. Det handlar i hög utsträckning om utökad kommunikation och information om de vindkraftsprojekt som är på gång, och dels om att handgripligen stötta företagare som vill utvecklas. Även här är det viktigt att arbeta för att vindkraftsbolagen förstår vikten av en öppen och transparent dialog och kommunikation med lokalsamhället för att exponera möjligheterna. Inom den nya förstudien kommer vi särskilt fokusera på kommunikation och att fler företagare från vår kommun och region ska ha intäkter från vindkraftsbranschen.

- **Ta del av vinsterna**

Vi tittar på möjligheterna för Ånge kommun att gå in och investera i förnybar energiproduktion. Det är ett pågående arbete som tog sin utgångspunkt i ett beslut i KS om att genomföra en förstudie som skulle svara på frågan om det vore lämpligt för Ånge kommun att investera i vindkraft. Arbetet har fortskridit till den punkt då vi konstaterat att frågan är för brett ställd för att kunna besvara, eftersom varje vindkraftspark, varje vindkraftverk, är unikt. För att ta nästa steg behöver Ånge kommun få ett konkret erbjudande om att köpa energiproduktion (begränsas av kommunens roll i tillståndsprövningen), eller tydliggöra syftet med en eventuell investering och definiera förutsättningar, villkor (exempelvis avkastningskrav) samt vilken risk man är beredd att ta. I dagsläget är Näringslivskontoret öppna med-, och informerar aktörer inom energiproduktionsbranschen om att det kan finnas intresse från Ånge kommuns sida att investera i energiproducerande verksamhet.

- **Förbruka elen på plats**

Näringslivskontoret bedriver aktivt ett arbete tillsammans med bland annat High Coast Invest för att ”sätta Ånge på den globala investerarkartan”, särskilt med fokus på etablering av elintensiv industri. Vi tittar på var i kommunen det finns lämplig industrimark med möjlighet att på olika lång sikt ansluta elintensiv verksamhet. Arbetet är pågående och vi kan konstatera att vi har flera platser i kommunen som är mycket attraktiva ur ett globalt perspektiv. Flera konkreta ”requests for information” har besvarats, och vi arbetar för att kunna offentliggöra mer av arbetet under år 2021.

- **Säkra långsiktig kompetensförsörjning**

Till den beslutade och lagakraftvunna vindkraftsutbyggnaden i Ånge kommun kommer det behövas ungefär ett trettiotal vindkraftstekniker till driftsfasen. Det är viktigt att försöka tillgodose att det finns vindkraftstekniker tillgängliga i kommunen, men frågan om långsiktig kompetensförsörjning är mycket vidare än så. Det handlar om hur företagen som väljer att utvecklas med vindkraftsutbyggnaden ska hitta rätt personer att anställa. Vi arbetar därför brett för att utveckla samarbetet mellan skolan och näringslivet, och är engagerade i samtliga frågor som handlar om att göra kommunen mer attraktiv. Där ingår även bostadsförsörjningsfrågan. Det är även viktigt att det finns tillgängliga och attraktiva bostäder.

- **Utveckla "Ånge-hubben"**

De strategiska fördelarna med Ånge kommuns geografiska placering – mitt i Sverige, mitt i järnvägsnätet och mitt i elnätet – blir allt tydligare. Vi arbetar ständigt för att fler ska upptäcka detta. Särskilt kopplat till vindkraftsbranschen är det ett antal aktörer som växer och har betydande verksamhet i Ånge kommun-trakten, vilka vi aktivt söker upp för att utreda behov och möjligheter att förlägga kontor, lager, verkstäder, med mera i Ånge kommun.

Mats Gustafsson

Näringslivschef